

FCD

FONDACIJA
CENTAR ZA DEMOKRATIJU
CENTER FOR DEMOCRACY FOUNDATION

**GODIŠNJI
IZVEŠTAJ O RADU
ZA 2023.**

Beograd, januar 2024.

UVOD

Fondacija Centar za demokratiju u 2023. godini delovala je u uslovima promenljivih društvenih i geopolitičkih okolnosti, u Srbiji, regionu, Evropi. Proces reformi u Srbiji je usporen, u evropskim integracijama nije bilo značajnog napretka, što je dovelo do povećanog skepticizma, odnosno do pada podrške građana za evropski put zemlje. Dugi izborni procesi dodatno su usporili reforme, koje su neophodne u mnogim oblastima, poput demokratskog funkcionisanja institucija, vladavine prava, borbe protiv korupcije, reforme u sferama socijalne politike, radnog zakonodavstva, rodne ravnopravnosti, itd.

Pozitivan impuls predstavljalo je uspostavljanje novog narativa o proširenju od strane Evropske unije i najava evropskog Plana rasta za Zapadni Balkan. Civilno društvo iz Srbije je uključeno u rad evropskih institucija kroz zajedničke aktivnosti u okviru Evropskog ekonomskog i socijalnog komiteta (EESC), što je vrlo značajno budući da je fokus na socijalnu dimenziju procesa evropskih integracija od najveće važnosti za građane.

Centar za demokratiju je, u pomenutim uslovima, nastojao da kroz svoje programe i aktivnosti, ali i saradnju i partnerstva u okviru mreža organizacija čiji je član, pruži doprinos unapređenju javnih politika, promociji evropskih integracija, unapređenju javnog dijaloga u društvu, promociji principa solidarnosti, tolerancije, poštovanja ljudskih prava.

Strateški plan

Fondacija je tokom 2023. godine delovala u okviru strateškog plana za period 2023-2026. godine koji je Upravni odbor usvojio 22.3.2023. godine.

Strateškim planom utvrđeni su sledeći strateški prioriteti: Strateški prioritet 1: Unaprediti programski portfolio Fondacije i Strateški prioritet 2: Jačanje kapaciteta FCD.

U okviru **Strateškog prioriteta 1**, utvrđeni su sledeći strateški ciljevi:

- ❖ Strateški cilj 1: Unaprediti kvalitet javnog dijaloga o političkim, ekonomskim i socijalnim pitanjima.
- ❖ Strateški cilj 2: Zastupanje evropskih vrednosti, promocija evropskih integracija u političkoj zajednici i društvu Srbije i Zapadnog Balkana.
- ❖ Strateški cilj 3: Unapređenje javnih politika održivog razvoja uz poštovanje ljudskih prava, LNOB i principa solidarnosti.

U okviru **Strateškog prioriteta 2**, utvrđeni su sledeći strateški ciljevi:

- ❖ Strateški cilj 1: Povećanje kapaciteta ljudskih resursa u organizaciji.
- ❖ Strateški cilj 2: Diversifikacija izvora finansiranja i povećanje budžeta.
- ❖ Strateški cilj 3: Povećanje vidljivosti i prepoznatljivosti među ciljnim grupama.

U susret jubileju 30 godina Fondacije

U **2023.** godini pružili smo doprinos unapređenju kvaliteta **javnog dijaloga** o političkim, ekonomskim i socijalnim pitanjima, zastupanju **evropskih vrednosti** i promociji evropskih integracija u Srbiji i na Zapadnom Balkanu, unapređenju **javnih politika održivog razvoja** uz poštovanje ljudskih prava, solidarnosti i principa „da niko ne bude izostavljen“.

Radili smo sa mladima, ženskim organizacijama, pripadnicima različitih osetljivih grupa u društvu, sindikatima, predstavnicima državnih institucija, akademske zajednice, nezavisnih institucija, međunarodnih organizacija, biznis sektora, medija, prijateljima iz civilnog društva, uspostavili **nova partnerstva** u Srbiji, regionu i Evropi, pokrili **aktuelne i pokrenuli nove teme**, uz preko **1.000** učesnika i učesnica u našim programima i javnim događajima.

U **2024.** godini, kada obeležavamo **30 godina od osnivanja Fondacije Centar za demokratiju**, nastavljamo da se borimo za **demokratsku i evropsku Srbiju**, osnažujemo **građane za učešće** u odlučivanju o razvoju zajednice, da se zalažemo za princip **solidarnosti i održivi razvoj** i unapređujemo **ekonomska i socijalna prava**.

Postignuća Centra za demokratiju 2023. u brojevima

- ✓ Osnažili smo **38 mladih** sa Zapadnog Balkana za **građanski aktivizam** na regionalnoj Politeia školi i tematskim sesijama, sa **24** predavača/trenera
- ✓ Doprineli smo **unapređenju javnog dijaloga** o političkim, ekonomskim i socijalnim pitanjima kroz **13** debata i okruglih stolova sa **711** učesnika/ca

- ✓ Pružili smo podršku promociji **ljudskih prava, ravnopravnosti i socijalne inkluzije** osetljivih grupa na **2** nacionalne konferencije sa **224** učesnika/ca
- ✓ Ojačali smo **kapacitete lokalnih organizacija civilnog društva i aktivista** putem **9** edukativnih treninga, seminara, radionica sa **158** učesnika/ca
- ✓ Učestvovali smo u pripremi, kreiranju i analizi **dokumenata javnih politika** kroz **12** radnih tela za njihovu izradu i praćenje
- ✓ Uticali smo na podizanje nivoa **razumevanja i znanja** o javnim pitanjima **preporukama i nalazima 7** istraživanja, studija, publikacija
- ✓ Postigli smo **saradnju** i sinergijsko delovanje na društveni razvoj kroz **22 nova partnerstva** na lokalnom, regionalnom i evropskom nivou
- ✓ Uključili smo u rad na našim programima i projektnim aktivnostima **115 eksperata/kinja**, ostvarujući saradnju na **7** realizovanih od ukupno **13** dizajniranih projekata
- ✓ Informisali smo zainteresovanu javnost i građane putem **18** saopštenja, **22** intervjuja i medijskih nastupa, **11** e-biltena, **6** blogova i preko **200** medijskih objava o FCD aktivnostima

Teme

Proširili smo postojeće tematske oblasti i pokrenuli nove

- Evropske integracije u Srbiji i regionu Zapadnog Balkana
- Demokratija, participacija građana i inkluzivne javne politike
- Princip dobrog upravljanja u Srbiji kroz planiranje razvoja na lokalnom i nacionalnom nivou
- Agenda 2030 i Ciljevi održivog razvoja sa fokusom na:

- **SDG1: Svet bez siromaštva**
- *Okončati siromaštvo svuda i u svim oblicima*

- **SDG2: Svet bez gladi**
- *Okončati glad, osigurati zalihe hrane, unaprediti kvalitet ishrane i promovisati održivu poljoprivredu*

- **SDG3: Zdravlje i blagostanje**
  - *Promovisati zdrav život i dobrobit svih ljudi, svih životnih dobi*
- **SDG4: Kvalitetno obrazovanje**
  - *Osigurati inkluzivno i ravnopravno kvalitetno obrazovanje i promovisati mogućnost učenja tokom celog života*
- **SDG5: Rodna ravnopravnost**
  - *Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i devojčice*
- **SDG8: Dostojanstven rad i ekonomski rast**
  - *Promovisati konstantan, inkluzivan i održiv ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve*
- **SDG10: Smanjene nejednakosti**
  - *Smanjiti nejednakost unutar i između država*
- **SDG11: Održivi gradovi i zajednice**
  - *Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, sigurnim, otpornim i održivim*
- **SDG16: Mir, pravda i snažne institucije**
  - *Promovisati miroljubiva i inkluzivna društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi delotvorne, odgovorne i inkuzivne institucije na svim nivoima*

- Socio ekonomska prava u kontekstu javnih politika u Srbiji – zastupali smo potrebu donošenja Strategije socijalne zaštite
- Radna prava u Srbiji – prava stranaca, reforma radnog zakonodavstva
- Rodna ravnopravnost – rodno budžetiranje, feministička razvojna i spoljna politika, žene, mir i bezbednost, rodno osetljiv jezik, interseksijska

diskriminacija, rod i migracije, rod i klimatske promene, ekonomsko osnaživanje žena u kontekstu IPARD fondova...

- Smanjenje nejednakosti i osnaživanje društveno osetljivih grupa – međusektorska povezanost mera za poboljšanje položaja Roma

Projekti

Realizovali smo tekuće i otpočeli nove projekte

- ✚ Regionalni dijalog mladih za Evropu (Regional Youth Dialogue for Europe - RYDE)
- ✚ Platforma „Održivi razvoj za sve“
- ✚ Promocija dužne pažnje u zaštiti ljudskih prava i životne sredine (HREDD)
- ✚ Mentorstvo i praćenje za stvarni uticaj (Mentoring and Monitoring for Real Impact - MaMRI)
- ✚ Dijalog u Centru - Socijalni forum
- ✚ Socio-ekonomska prava i održivi razvoj
- ✚ Inkluzija Roma i drugih marginalizovanih grupa u Srbiji
- ✚ Jačanje socijalne zaštite u Srbiji kroz uvođenje elemenata za reagovanje na krizu/krizne situacije
- ✚ Izazovi organizovanja i kolektivnog pregovaranja u sektorima nege, administracije i sakupljanja otpada u zemljama Centralne i Istočne Evrope - CEECAW
- ✚ Novi kvalitet u obrazovanju za rodnu jednakost - Strateško partnerstvo za razvoj master studija Pravo i rod (LAWGEM)
- ✚ Osposobljavanje marginalizovanih ljudi za ulazak na tržište rada (Skilling Marginalized people to Enter Labour Market - SMELT)
- ✚ Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) - Koordinacija Radne grupe za pregovaračka poglavlja 2 i 19 i Međusektorske radne grupe NKEU za regionalnu saradnju (Berlinski proces)

Strateški cilj 1: Unaprediti kvalitet javnog dijaloga o političkim, ekonomskim i socijalnim pitanjima

U društvu nema dovoljno otvorene i demokratske javne debate o ekonomskom, političkom, socijalnom razvoju, sužen je javni prostor za argumentovanu raspravu i suprotstavljena mišljenja o javnim politikama, reformama, načinu njihovog sprovođenja i efektima i društvenom razvoju u celini.

Doprinos Centra za demokratiju unapređenju javnog dijaloga:

- ✓ Kao odgovor na potrebu za **dijalogom o aktuelnim temama važnim za građane i razvoj društva**, održane su **javne debate** u Beogradu, Smederevu, Pančevu, u okviru projekta „Socio-ekonomska prava i održivi razvoj“, u saradnji sa Međunarodnim centrom Olof Palme:
  - „Izmene zakona o zapošljavanju stranaca - kakav će biti položaj stranih radnika u Srbiji?“¹, 24.3.2023. Beograd
  - „Završili smo školu - šta ćemo za posao?“², 25.4.2023. Smederevo

- „Da li si radnica ili direktor?“³, 18.5.2023. Beograd
- „Radna prava osoba sa invaliditetom - između zakona i prakse?“⁴, 20.6.2023. Pančevo

¹ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjai/12808/debata-izmene-zakona-o-zaposljavanju-stranaca-kakav-ce-biti-polozaj-stranih-radnika-u-srbiji>

² <http://www.centaronline.org/sr/dogadjai/12819/debata-završili-smo-skolu-sta-ćemo-za-posao-2542023>

³ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjai/12855/debata-da-li-si-radnica-ili-si-direktor>

⁴ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjai/12870/debata-u-pančevu-radna-prava-osoba-sa-invaliditetom-izmedju-zakona-i-prakse-2062023>

- ✓ O **socio-ekonomskim temama** održali smo šest javnih debata **Dijalog u Centru - Socijalni forum**, u saradnji sa Fondacijom Friedrich Ebert (FES), u hibrid formatu sa prosečno 50 učesnika po debati:
  - Šta donosi novi Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu?⁵, 31.3.2023.
  - Dostupnost osnovnog i srednjeg obrazovanja i zdravstvenih usluga u lokalnoj zajednici⁶, 12.5.2023.

- Šta nemački Zakon o dužnoj pažnji u lancu snabdevanja znači za naše firme?⁷, 22.6.2023.
- Standard građana i jesen-zima 2023-2024⁸, 26.9.2023.

⁵ <http://www.centaronline.org/sr/dogadaj/12811/debata-sta-donosi-novi-zakon-o-bezbednosti-i-zdravlju-na-radu-3132023>

⁶ <http://www.centaronline.org/sr/dogadaj/12851/debata-dostupnost-osnovnog-i-srednjeg-obrazovanja-i-zdravstvenih-usluga-u-lokalnoj-zajednici>

⁷ <http://www.centaronline.org/sr/dogadaj/12871/debata-sta-nemacki-zakon-o-duznoj-paznji-u-lancu-snabdevanja-znaci-za-nase-firme-2262023>

⁸ <http://www.centaronline.org/sr/dogadaj/12922/debata-standard-gradjana-i-jesen-zima-20232024>

- Sistem socijalne zaštite i/ili helikopter davanja⁹, 25.10.2023.
- Socijalna dimenzija EU integracija - koje reforme predstoje?¹⁰, 30.11.2023.

- ✓ Centar za demokratiju pruža doprinos unapređenju javnog dijaloga i **kontinuiranom razmenom sa donosiocima odluka i nezavisnim institucijama**, iniciranjem dijaloga, učešćem u javnim konsultacijama, radnim grupama i telima.
- ✓ **Nacionalni dijalog o socijalnom uključivanju i ekonomskom osnaživanju Roma i Romkinja i drugih marginalizovanih grupa** „Kroz saradnju i dobru praksu do održivih rešenja“ održali smo 15. marta 2023. u Beogradu¹¹, u saradnji sa Nemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju (GIZ). Na konferenciji su predstavljene **Preporuke** koje su razvijene **u cilju unapređenja postojećih praksi i politika** relevantnih za socijalno uključivanje Roma i Romkinja.

⁹ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12932/debata-sistem-socijalne-zastite-i-ili-helikopter-davanja>

¹⁰ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12950/debata-socijalna-dimenzija-eu-integracija-koje-reforme-predstoje>

¹¹ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12778/nacionalni-dijalog-o-socijalnom-ukljucivanju-i-ekonomskom-osnazivanju-roma-i-romkinja-i-drugih-marginalizovanih-grupa>

- ✓ Putem **Regionalne platforme za dijalog mladih** osnažujemo mlade iz regiona Zapadnog Balkana da **učestvuju u javnom dijalogu o reformama i javnim politikama** na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou:
  - Politeia tematska sesija „Youth and employment policies in Western Balkans“ održana je 21-23. novembra 2023. godine u Skoplju;
  - Tematska sesija „Zelena agenda i kreiranje javnih politika na Zapadnom Balkanu“ održana je 27-29. novembra 2023. godine u Beogradu.

- ✓ **Promocija dužne pažnje u zaštiti ljudskih prava i životne sredine** (Human rights and environmental due diligence - HREDD). U okviru projekta Inicijativa za globalnu solidarnost (IGS), realizujemo **dijaloški niz na temu unapređenja dužne pažnje u vezi sa ljudskim pravima** unutar lanaca snabdevanja, odgovornih poslovnih praksi, mehanizama za podnošenje žalbi, uz podršku Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ). Kroz **seriju okruglih stolova** za zainteresovane strane u Srbiji podstičemo **otvoren i konstruktivan dijalog** između relevantnih aktera u cilju razmene mišljenja i iskustava i podizanja svesti i znanja o ovim pitanjima.

- Okrugli sto „**Uloga civilnog društva u zaštiti ljudskih prava u kompanijama**“ održan je 21. decembra 2023. godine u Beogradu¹².
- Javna debata „**Nemački Zakon o dužnoj pažnji u lancu snabdevanja - značaj za ljudska prava u Srbiji**“ održana je 31. oktobra 2023. godine u Nišu¹³.

---

¹² <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12966/okrugli-sto-uloga-civilnog-drustva-u-zastiti-ljudskih-prava-u-kompanijama>

¹³ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12935/javna-debata-nemacki-zakon-o-duznoj-paznji-u-lancu-snabdevanja-znacaj-za-ljudska-prava-u-srbiji>

Strateški cilj 2: Zastupanje evropskih vrednosti, promocija evropskih integracija u političkoj zajednici i društvu Srbije i Zapadnog Balkana

Srbija već dve godine nije napravila korak dalje u pristupnim pregovorima, podrška građana procesu EU integracija slabi, reforme su usporene. Neophodno je unaprediti javni govor o procesu pridruživanja Srbije Evropskoj uniji i pokazati jasnu posvećenost primeni zakona i reformi.

Doprinos Centra za demokratiju zastupanju evropskih vrednosti i promociji evropskih integracija:

- ✓ Fondacija Centar za demokratiju kontinuirano **prati reforme, analizira i pruža ekspertsku pomoć** u cilju **unapređenja procesa pristupanja Evropskoj uniji**, zagovara i promovise u javnosti **evropske vrednosti** i građanima i građankama Srbije i regiona prezentuje **prednosti članstva u Evropskoj uniji**.
- ✓ Ostvarujemo produktivan **dijalog i saradnju** sa: Delegacijom Evropske unije u Srbiji, Narodnom skupštinom, Vladom tj. pojedinim ministarstvima, Generalnim direktoratom za susedstvo i pregovore o proširenju (EU DG NEAR), Evropskim ekonomskim i socijalnim komitetom (EESC), UNFPA, Nemačkom razvojnom agencijom (GiZ), Švajcarskom razvojnom agencijom (SDC), RCC (Regional Cooperation Council), RYCO (Regional Youth Cooperation Office) i drugim relevantnim institucijama i organizacijama.
- ✓ Kroz učešće u **Programskom savetu Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (NKEU)** i koordinaciju rada **Radne grupe NKEU za pregovaračka poglavlja 2** (Slobodno kretanje radnika) i **19** (Socijalna politika i zapošljavanje) i **Međusektorske radne grupe NKEU za regionalnu saradnju (Berlinski proces)** pružamo doprinos kroz redovni monitoring i evaluaciju reformi i formulisanje preporuka Vladi Republike Srbije, Evropskoj uniji i drugim zainteresovanim stranama za unapređenje procesa integracija u ovim oblastima.
- ✓ Tradicionalno VII „**Javno čitanje izveštaja Evropske komisije o Srbiji 2023**“ održano je 14. novembra 2023. godine, u organizaciji Fondacije Centar za demokratiju, Centra savremene politike i European Western Balkans, uz učešće zamenice šefa Delegacije Evropske unije u Srbiji, Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (NKEU), Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP),

Komiteta pravnika za ljudska prava (YUCOM), Evropskog pokreta u Srbiji (EPuS). Predstavljeni su **najvažniji nalazi Evropske komisije** iz različitih oblasti, dat uporedni prikaz izveštaja za Srbiju sa izveštajima o drugim zemljama na Zapadnom Balkanu, a kao organizacije koje su dugi niz godina posvećene evropskoj integraciji Srbije, dali smo **preporuke za unapređenje** tog procesa.

- ✓ Jačanju **aktivne podrške građana za reforme i integraciju u Evropsku uniju** na nivou Srbije i Zapadnog Balkana doprinosimo realizacijom trogodišnjeg regionalnog projekta **Regionalni dijalog mladih za Evropu** (Regional Youth Dialogue for Europe - RYDE) koji, uz **podršku Evropske unije**, sprovodi Fondacija Centar za demokratiju u partnerstvu sa 6 organizacija civilnog društva iz regiona.

- „**POLITEIA Regionalna škola za participaciju mladih**“ održana je od 6. do 12. jula 2023. godine u Nišu, sa 25 mladih učesnika iz **Albanije, Severne Makedonije, Kosova*, BiH, Crne Gore i Srbije**, uz učešće Ministarstva za evropske integracije Vlade Republike Srbije, Delegacije Evropske unije u Srbiji, Evropske asocijacije za lokalnu demokratiju (ALDA), Regional

Cooperation Council (RCC), Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO), kao i niza eksperata iz regiona i Evrope.

- ✓ Učestvujemo na relevantnim **dogadajima na evropskom, regionalnom i nacionalnom nivou** (izbor):
  - Međunarodna konferencija o evroatlantskim integracijama Zapadnog Balkana koju je kao deo Projekta „Jačanje EU integracija u Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji“, realizovao Balkanski fond za demokratiju (BTD) Nemačkog Maršalovog fonda SAD, uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu i Norveškog Ministarstva inostranih poslova (Februar 2023)
  - Public Hearing “Youth Action Plan to youth worldwide: Next step – implementation!”, Evropski ekonomski i socijalni savet (Februar 2023)
  - Generalna Skupština Evropske asocijacije za lokalnu demokratiju - ALDA, Brisel¹⁴ (Juni 2023) i učešće na panelu Borba protiv govora mržnje i na panelu Rodna ravnopravnosti i anti-diskriminaciona politika

¹⁴ <http://www.centaronline.org/sr/dogadaj/12866/natasa-vuckovic-izabrana-za-potpredsednicu-evropske-asocijacije-za-lokalnu-demokratiju-alda>

- EU TACSO 3: EU Civil Society Forum for the Western Balkans and Türkiye 2023 (Maj-juni 2023)
- Civil Society Forum u okviru samita Berlinskog procesa (Oktobar 2023)
- Evropska asocijacija za lokalnu demokratiju: Učešće na konferenciji Zapadni Balkan i EU integracije, ALDA Skopje (Oktobar 2023)
- Društveni dijalog „Uloga i značaj Opcionog protokola u zaštiti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava mladih“, u organizaciji BG centra za ljudska prava, EU info centra i Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog (Decembar 2023)

Strateški cilj 3: Unapređenje javnih politika održivog razvoja uz poštovanje ljudskih prava, LNOB i principa solidarnosti

Srbiji nedostaju važni dokumenti javnih politika značajni za život građana i održiv razvoj društva, u njihovoj pripremi, usvajanju i praćenju efekata neophodno je učešće svih relevantnih aktera. Potrebno je ubrzanje reformi u oblasti socijalne politike, radnog zakonodavstva, efikasnija primena započetih reformi u domenu bezbednosti i zdravlja na radu, rodne ravnopravnosti, socijalne inkluzije, iskorenjivanja siromaštva, borbe protiv diskriminacije i drugim oblastima.

Centar za demokratiju doprinosi unapređenju javnih politika zalaganjem i učešćem u procesima njihove pripreme, pružanjem ekspertskih znanja, osnaživanjem kapaciteta različitih aktera, kao i praćenjem primene i analizom efekata javnih politika. Zalažemo se za održivi razvoj društva i pristup zasnovan na ljudskim pravima, uz poštovanje principa „da niko ne ostane po strani“ proklamovanog Agendom 2030 Ujedinjenih nacija, i principa solidarnosti.

- ✓ **Kreiranje znanja** (monitoring, alternativni predlozi javnih politika, istraživanja, analize, studije):
  - Monitoring primene Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 2 i 19 sa Prilogom za Knjigu preporuka Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji 2023.¹⁵
  - Godišnji monitoring izveštaj o primeni Agende 2030: „**Srbija 2030 - Malo vremena, dosta izazova: Da li je Srbija odredila svoj razvojni put?**“¹⁶ (Platforma „Održivi razvoj za sve“)

¹⁵ <http://www.centaronline.org/userfiles/files/publikacije/nkeu-knjiga-preporuka-nacionalnog-konventa-o-eu-2023-sazetak.pdf>

¹⁶ <http://www.centaronline.org/sr/publikacija/1929/srbija-2030-malo-vremena-dosta-izazova-da-li-je-srbija-odredila-svoj-razvojni-put>

- Godišnji izveštaj o stanju radnih prava u Republici Srbiji (Januar 2024)
- Publikacije *Projekcije siromaštva starijih*¹⁷ i *Uticao globalne krize na ranjive grupe*¹⁸ u saradnji sa UNFPA („Jačanje socijalne zaštite u Srbiji kroz uvođenje elemenata za reagovanje na krizu/krizne situacije“) - medijsko predstavljanje (Januar 2023)

- Studija „Poboljšanje života marginalizovanih društvenih grupa“, pripremljena u okviru Erasmus+ projekta SMELT – Skilling Marginalized people to Enter Labour Market (Osposobljavanje marginalizovanih ljudi za ulazak na tržište rada)
- Analiza „O nacrtima zakona o radnim praksama, sezonskim poslovima i štrajku“¹⁹, izrađena u okviru projekta „Socio-ekonomska prava i održivi razvoj“ (Jun 2023)
- Studija „Ukrštena diskriminacija žena i devojčica sa invaliditetom i instrumenti za njihovo osnaživanje / Intersectional Discrimination of Women and Girls with Disabilities and Means of their Empowerment“²⁰, objavljena je u okviru projekta LAWGEM (FCD partner)

¹⁷ <http://www.centaronline.org/userfiles/files/publikacije/fcd-unfpa-lidija-kuzmanov-projekcije-siromastva-starijih.pdf>

¹⁸ <http://www.centaronline.org/userfiles/files/publikacije/fcd-unfpa-sarita-bradas-uticao-globalne-krize-na-ranjive-grupe.pdf>

¹⁹ <http://www.centaronline.org/sr/publikacija/1922/analiza-o-nacrtima-zakona-o-radnim-praksama-sezonskim-poslovima-i-strajku>

²⁰ <http://www.centaronline.org/sr/publikacija/1917/ukrstena-diskriminacija-zena-i-devojčica-sa-invaliditetom-i-instrumenti-za-njihovo-osnazivanje>

- Analiza „Smanjenje siromaštva kroz održivu poljoprivredu u Srbiji“²¹, pripremljena u okviru rada tematske grupe „Iskorenjivanje siromaštva“ u okviru Platforme „Održivi razvoj za sve“ (Decembar 2023)
- Terensko istraživanje aktivizma mladih i Desk studija o omladinskim politikama na Zapadnom Balkanu (u finalnoj fazi iz okvire RYDE projekta)
- Istraživanjima na lokalnom nivou sa partnerskim organizacijama prikupljeni su vredni podaci i znanja koja mogu biti od koristi u kreiranju javnih politika - rezultati predstavljeni na završnoj konferenciji **„Ključni izazovi u obezbeđivanju rodne ravnopravnosti u Srbiji: borba protiv rodno zasnovanog nasilja nad ženama i priznavanje neplaćenog rada“**²² u okviru projekta „Mentorstvo i praćenje za stvarni uticaj“ (Decembar 2023)

- ✓ Izgradnja **kapaciteta na lokalnom nivou** (obuke, mentoring, debate, intermunicipal learning):
  - Dvodnevna **obuka za 5 lokalnih ženskih organizacija** - povećanje stvarnog uticaja u domenu urođnjavanja sa ciljem da povećamo znanje o pitanjima roda i klimatskih promena, ekonomsko osnaživanje žena u kontekstu IPARD fondova, radna prava i anti-diskriminacija... (Kragujevac, oktobar 2023)²³
  - **Debata u Smederevu i Pančevu**, u saradnji sa lokalnim organizacijama (projekat Socio-ekonomska prava i održivi razvoj)
  - **Stručne radionice (4)** za predstavnice/ke lokalnih ženskih organizacija i organizacija koje podržavaju osetljive društvene grupe. (Septembar-

²¹ <http://www.centaronline.org/sr/publikacija/1931/analiza-smanjenje-siromastva-kroz-odrzivu-poljoprivredu-u-srbiji>

²² <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12953/konferencija-kljucni-izazovi-u-obezbedjivanju-rodne-ravnopravnosti-u-srbiji-borba-protiv-rodno-zasnovanog-nasilja-nad-zenama-i-priznavanje-neplacenog-rada>

²³ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12930/obuka-za-povecanje-stvarnog-uticaja-u-domenu-urodnjavanja>

novembar 2023); Teme: Urodnjavanje javnih politika; Rodno budžetiranje; Nemačka feministička razvojna i spoljna politika; Žene mir i bezbednost u Republici Srbiji; Rodno senzitivni jezik; Primena Zakona o rodnoj ravnopravnosti; Interseksijska diskriminacija; Rod i migracije²⁴

- **Mentoring projekata** 5 ženskih organizacija u lokalnim sredinama, u okviru projekta Mentorstvo i praćenje za stvarni uticaj / Mentoring and Monitoring for Real Impact²⁵ (Juni-decembar 2023)
  - Unapređenje **planiranja lokalnog ekonomskog razvoja kroz međuopštinsku saradnju** (Niš, 11. novembar 2023): ko-organizacija i učešće u programu
  - **Međuopštinska saradnja i razmena u Vojvodini** - Ekonomsko osnaživanje žena u svetlu ciljeva održivog razvoja - integrisanje rodne perspektive u planiranje lokalnog ekonomskog razvoja (10. oktobar 2023): ko-organizacija i učešće u programu.
- ✓ **Proširenje ekspertske baze** (formiranje ekspertskih tematskih grupa)
- Proširene tematske grupe za **smanjenje siromaštva** i za **rodnu ravnopravnost** koje deluju u okviru projekta Platforma „Održivi razvoj za sve“.

---

²⁴ <http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/12940/radionice-za-osnazivanje-zenskih-organizacija-i-unapredjenje-rodne-ravnopravnosti>

²⁵ <http://www.centaronline.org/sr/projekat/1805/mentorstvo-i-pracenje-za-stvarni-uticaj-mentoring-and-monitoring-for-real-impact>

Partnerstva i umrežavanje

Nova partnerstva u Srbiji, regionu Zapadnog Balkana, Evropskoj uniji

- FCD glavni partner-kordinator na projektu **Regionalni dijalog mladih za Evropu** - RYDE sa partnerima
  - Akademija za evropske integracije i pregovore iz Tirane (AIEN);
  - Kosovska inicijativa za stabilnost iz Prištine (IKS);
  - Mreža progresivnih inicijativa iz Sarajeva (NPI);
  - NVO Info Centar iz Skoplja (NGO IC);
  - Regionalna akademija za demokratski razvoj iz Novog Sada (ADD);
  - Youth Act Centar iz Tirane (YA).

RYDE
Regional Youth Dialogue
for Europe

 **Funded by
the European Union**

- FCD partner u konzorcijumu za projekat **Platforma „Održivi razvoj za sve“**, partneri:
  - Ana i Vlade Divac Fondacija,
  - Beogradska otvorena škola,
  - CEVES,
  - BFPE Fondacija za odgovorno društvo,
  - TOC - Asocijacija za razvoj održivih zajednica,
  - Smart kolektiv

- FCD partner na projektu **Challenges for Organising and Collective Bargaining in Care, Administration and Waste Management sectors in Central Eastern European Countries** (od novembra 2023. uz podršku EU), sa novim partnerima:
  - Institute of Public Affairs (IPA) – Poljska (glavni partner / koordinator projekta)
  - Bulgarian Academy of Sciences (IPS-BAS) – Bugarija,
  - Lithuanian Centre for Social Sciences (LCSS) – Litvanija,
  - Central European Labour Studies Institute (CELSI) – Češka Republika, Mađarska i Slovačka
  - European Public Service Union (EPSU) – EU nivo socijalni partner

Challenges for Organising and Collective Bargaining in Care, Administration and Waste collection sectors in Central Eastern European Countries

Funded by the European Union

- Centar za demokratiju glavni partner-mentor na projektu **Mentorstvo i praćenje za stvarni uticaj** - MaMRI:
  - Kuća rodnih znanja i politika (Novi Sad),
  - Udruženje žena Peščanik (Kruševac),
  - Udruženje građana Ternipe (Piro),
  - Ženski centar Užice (Užice),
  - Žensko udruženje kolubarskog okruga ŽUKO (Lazarevac).

- Drugi ne-projektni **partneri/saradnici**: Arhus Centar Novi Sad; Užički centar za ljudska prava; Beogradski centar za ljudska prava; Fem Platz; A11; Timočki klub; Zrenjaninski socijalni forum; International Rescue Committee; Centar za dostojanstven rad; UGS Nezavisnost; Savez samostalnih sindikata Srbije; Privredna komora Srbije; Unija poslodavaca Srbije; Unija poslodavaca Vojvodine; Regionalne razvojne agencije; Institut za sociološka istraživanja; FORCA, Požega; SKGO; Međunarodna organizacija rada; i drugi.

Mreža na nivou Srbije i regiona

✓ Stalna radna tela:

- NKEU Radna grupa za Poglavlja 2 i 19 (sloboda kretanja radnika; socijalna politika i zapošljavanje);
- NKEU Radna grupa za regionalnu saradnju (Berlinski proces);
- Savet za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (Nataša Vučković, član), Septembar 2023;
- EU Srbija Zajednički konsultativni odbor - JCC (Novembar 2023);
- Enlargement Candidate Member inicijativa Evropskog Ekonomsko-socijalnog saveta (Decembar 2023);
- Platforma organizacija za saradnju sa mehanizmima Ujedinjenih nacija za ljudska prava.

✓ Povremena radna tela:

- Članstvo u radnoj grupi za izradu Uredbe za pripremu postupka izrade Plana razvoja Republike Srbije (mart, 2023): uredba usvojena juna 2023;

- Članstvo u radnoj grupi za izradu strategije borbe protiv korupcije (maj 2023);
- Savet Vlade Republike Srbije za primenu Strategije rodne ravnopravnosti (od 2022);
- Savet Vlade RS za praćenje sprovođenja Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2022. do 2030;
- Posebna međuministarska radna grupa za izradu petog Akcionog plana za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu u RS;
- Posebna radna grupa za izradu Predloga akcionog plana za sprovođenje Strategije za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva za period od 2022. do 2030. godine (2024-2026);
- Radna grupa za izradu Predloga akcionog plana za 2024. i 2025. godinu za sprovođenje Strategije za rodnu ravnopravnost za period od 2021. do 2030. godine.

Centar za demokratiju u javnosti

Povećanje vidljivosti/prepoznatljivost među ciljnim grupama

- ✓ **Unapređena komunikacija s javnošću**, specifikovan sadržaj prema ciljnim grupama (donatori, udruženja, državni organi, mediji, građani)
  - **Saopštenja FCD:**
    - Saopštenje o odnosu obrazovnih ustanova i crkve (30.1.2023)
    - Poruke mira i podrške kolegama u civilnom društvu Ukrajine (15.2.2023)
    - Saopštenje povodom Svetskog dana socijalne pravde (20.2.2023)
    - Saopštenje povodom Međunarodnog dana žena (8.3.2023)
    - Saopštenje povodom Svetskog dana bezbednosti i zdravlja na radu (28.4.2023)
    - Saopštenje povodom Međunarodnog praznika rada (1.5.2023)
    - Podrška zahtevima sindikata za povećanje minimalne zarade (23.8.2023)
    - Članstvo Srbije u EU ključno za bolji život građana, ubrzati reforme i evrointegracije (1.9.2023)
    - Saopštenje povodom Međunarodnog dana demokratije (15.9.2023)

- Saopštenje povodom Međunarodnog dana starijih (1.10.2023)
- Saopštenje povodom Svetskog dana dostojanstvenog rada (7.10.2023)
- Saopštenje povodom Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva (17.10.2023)
- **Zajednička saopštenja:**
  - Saopštenje Dan Evrope, Poziv na solidarnost i saradnju, NKEU (9.5.2023)
  - Apel organizacija civilnog društva predsedniku Republike (23.5.2023)
  - Podrška štrajku radnica i radnika fabrike Falc East iz Knjaževca (3.6.2023)
  - Otvoreno pismo Vladi Republike Srbije i Ministarstvu prosvete Republike Srbije (21.7.2023)
  - Pismo Vladi Republike Srbije povodom pregovora o minimalnoj ceni rada (6.9.2023)
  - Radnički proglas 2023. (29.11.2023)
- **Podrška drugim organizacijama i pojedincima:**
  - Podrška profesorima Fakulteta političkih nauka (20.3.2023)
  - Saučešće FCD povodom tragičnih događaja u OŠ Vladislav Ribnikar (3.5.2023)
  - Hapšenje Boška Savkovića opasno ugrožavanje slobode izražavanja (6.6.2023)
  - Zaštita ljudskih prava i bezbednost građana ključni, podrška FCD Užičkom centru za prava deteta (4.7.2023)
- **Izjave i intervjui:**
  - Intervju za Politiku o EU, Rusiji, Kosovu, Ukrajini (29.1.2023)
  - Izjava za TV Nova S o Savetu Evrope i Kosovu (1.2.2023)
  - Intervju za TV K1 o projekcijama siromaštva u Srbiji (10.2.2023)
  - Intervju za TV Nova S o aktuelnim političkim pitanjima, pravosuđu (28.2.2023)
  - Intervju za TV N1 o prioritetima mladih, obrazovanju (26.4.2023)

- Intervju za Radio Beograd 1 o socijalnim uslugama u lokalnoj zajednici (24.5.2023)
  - Izjava za Radio Beograd 1 o saradnji mladih i Politeia školi (1.6.2023)
  - Intervju za TV Nova S o parlamentu i govoru mržnje (29.6.2023)
  - Intervju za Insajder TV o reformi javne uprave (5.7.2023)
  - Izjava za Tanjug/Belami o ulozi civilnog društva i građana u EU integracijama (10.7.2023)
  - Intervju za Dnevnik TV Nova S o minimalnim zaradama (27.8.2023)
  - Izjava za Deutsche Welle o dostupnosti obrazovanja (11.9.2023)
  - Izjava za Insajder TV o diplomatiji i spoljnoj politici (13.9.2023)
  - Izjava za Dnevnik 2 RTS o proširenju i reformi EU (20.9.2023)
  - Intervju za TV Nova S o UN, EU, izborima, parlamentu, nasilju, protestima... (20.9.2023)
  - Izjava za FoNet o proširenju EU i evrointegracijama Srbije i regiona (24.9.2023)
  - Intervju za TV EuroNews o siromaštvu i životnom standardu (1.10.2023)
  - Izjava za Blic TV o borbi protiv siromaštva (17.10.2023)
  - Intervju za Dnevnik TV Nova S o kampanji i socijalnim pitanjima (2.11.2023)
  - Intervju za FoNet o izveštaju EK i evrointegracijama (12.11.2023)
  - Intervju za TV N1 o borbi za rodnu ravnopravnost (8.12.2023)
- o **Javnost i građane** smo **informisali** i putem 221 medijske objave²⁶ o aktivnostima Fondacije i 11 elektronskih biltena²⁷. Za detaljnije informacije obratite nam se putem e-maila: info@centaronline.org²⁸

Fondacija Centar za demokratiju

²⁶ <http://www.centaronline.org/sr/fcd-u-medijima/2023>

²⁷ <http://www.centaronline.org/sr/bilten/>

²⁸ <http://www.centaronline.org/sr/kontakt/>